

13 лютого 2026 року

Касаційний господарський суд
у складі Верховного Суду

Справа № 910/11283/25

Колегія Баранець О.М. (головуючий),
суддів: Кролевець О.А.,
Мамалуй О.О.

Щодо справи № 910/11283/25 за позовом дочірнього підприємства зі 100% іноземною інвестицією "Д'естате" до товариства з обмеженою відповідальністю "Френк Вайнз" про стягнення заборгованості, трьох відсотків річних та інфляційних втрат.

Шановний Олександрє Миколайовичу,

Громадська організація "Українська Арбітражна Асоціація" (далі – "Українська Арбітражна Асоціація" або "УАА")¹ висловлює свою повагу та звертається до Вас з приводу такого.

Українська Арбітражна Асоціація є єдиною в Україні професійною громадською організацією, яка об'єднує українських та іноземних фахівців та вчених у сфері міжнародного арбітражу. Відповідно до положень свого Статуту, затвердженого установчими зборами Протоколом № 4 від 20 грудня 2016 року, метою діяльності Української Арбітражної Асоціації є, зокрема, сприяння створенню позитивного іміджу України як місця арбітражу для вирішення комерційних спорів шляхом розвитку взаємовигідного співробітництва фахівців України та інших країн у галузі арбітражу, а також вдосконалення та популяризація арбітражу в Україні. Основними завданнями діяльності Української Арбітражної Асоціації, серед іншого, є сприяння в розробці державної політики щодо арбітражу та проведення досліджень практики застосування законодавства України в галузі арбітражу.

Підстави для звернення

Під час дослідження судової практики українських судів у сфері міжнародного арбітражу нам стало відомо, що у провадженні Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду (далі – "Суд") перебуває справа № 910/11283/25 (далі – "Справа") за позовом ДП "Д'естате" до ТОВ "Френк Вайнз" із вимогами про стягнення заборгованості, трьох відсотків річних та інфляційних втрат за договором оренди.

Суд переглядає постанову Північного апеляційного господарського суду від 25 листопада 2025 року, якою скасовано ухвалу Господарського суду міста Києва від 16 жовтня 2025 року про залишення позову без розгляду на підставі пункту 7 частини 1 статті 226 Господарського процесуального кодексу України (наявність арбітражної угоди), а справу № 910/11283/25 передано на розгляд суду першої інстанції.

На нашу думку, у цій Справі порушено важливі питання, вирішення яких Судом має суттєве значення для розвитку арбітражу в Україні та формування сприйняття України як юрисдикції, дружньої до арбітражу. Зокрема, це стосується забезпечення про-арбітражної практики щодо наслідків укладення арбітражних угод відповідно до Закону України "Про міжнародний комерційний арбітраж" та Господарського процесуального кодексу України. У межах цієї Справи Суд матиме можливість надати роз'яснення щодо визнання та виконання арбітражної

¹ Зареєстровано Головним управлінням юстиції в м. Києві, за Наказом від 3 вересня 2012 року, свідоцтво № 0124-2012 ГО.

угоди (застереження) про вирішення спорів в ad hoc арбітражі, а також щодо виконуваності арбітражної угоди, за якою погоджений сторонами порядок призначення арбітрів з будь-яких причин не може бути реалізований.

З огляду на важливість питань, що розглядаються у цій Справі, а також на значення рішення Суду для подальшого формування судової практики з розгляду аналогічних ситуацій, ми вважаємо за доцільне надати Висновок незалежних спеціалістів (далі – "**Висновок**") та сподіваємось, що він буде корисним для Суду. Подання незалежних висновків експертними групами чи окремими спеціалістами ("друзями суду", або латиною "*amici curiae*") є поширеною практикою як в судових системах іноземних країн, так і в міжнародному правосудді (наприклад, в Європейському судді з прав людини, міжнародних інвестиційних арбітражах).

Метою таких висновків, як влучно висловився англійський суддя лорд Салмон, є "*допомогти суду шляхом неупередженого висвітлення правових норм*". Для досягнення цієї мети, члени Робочої Групи УАА (див. перелік нижче) підготували Висновок, у якому викладено аналіз, на нашу думку, застосовних положень законодавства, актуальної практики українських судів, а також міжнародних академічних і практичних підходів до вирішення аналогічних питань, які Суд може оцінити на власний розсуд. У разі посилань у цьому Висновку на джерела іноземною мовою надається переклад відповідних уривків українською мовою. У разі необхідності ми готові надати повний текст джерел, на які посилається Висновок, мовою оригіналу.

Ми цілком усвідомлюємо, що питання тлумачення та застосування норм українського законодавства, а також міжнародних договорів, стороною яких є Україна, у цій Справі є виключними повноваженнями Суду. У той же час ми сподіваємось, що неупереджений аналіз, наданий у цьому Висновку, стане Суду в нагоді при прийнятті рішення по даній Справі.

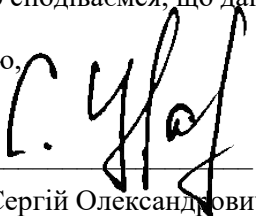
Незалежність та безсторонність авторів Висновку

Ні Українська Арбітражна Асоціація, ні юристи, що брали участь у підготовці Висновку (далі – "**Робоча Група УАА**"), не мають жодної зацікавленості у результаті цієї Справи. Зокрема, кожен з юристів, що брали участь у підготовці Висновку, підтвердив, що ані він/вона, ані юридична фірма, з якою він/вона пов'язаний/а, не представляє та не представляла сторін у даній Справі, та що сторони у даній Справі не є ані його/її клієнтами, ані клієнтами юридичної фірми, з якою він/вона пов'язаний/а.

Висновок підготовлений виключно з ініціативи Робочої Групи УАА. Робоча Група УАА не консультувалася та не обговорювала зміст цього Висновку ані зі сторонами Справи, ані з їх представниками та не вступала у будь-які контакти зі сторонами Справи чи їх представниками у зв'язку з підготовкою Висновку.

Ми щиро сподіваємся, що даний Висновок буде корисним для Суду.

З повагою,

Уваров Сергій Олександрович

Президент Української Арбітражної Асоціації

Голова Робочої Групи УАА

Додаток:

Юридичний висновок незалежних спеціалістів

КАСАЦІЙНИЙ ГОСПОДАРСЬКИЙ СУД

(СПРАВА № 910/11283/25)

13 лютого 2026

СПРАВА ЗА ПОЗОВОМ ДОЧІРНЬОГО ПІДПРИЄМСТВА ЗІ 100% ІНОЗЕМНОЮ
ІНВЕСТИЦІЄЮ "Д'ЕСТАТЕ" ДО ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
"ФРЕНК ВАЙНЗ" ПРО СТЯГНЕННЯ ЗАБОРГОВАНOSTІ, ТРЬОХ ВІДСОТКІВ РІЧНИХ
ТА ІНФЛЯЦІЙНИХ ВТРАТ

**ЮРИДИЧНИЙ ВИСНОВОК НЕЗАЛЕЖНИХ
СПЕЦІАЛІСТІВ**

(AMICUS CURIAE BRIEF)

УКРАЇНСЬКА АРБИТРАЖНА АСОЦІАЦІЯ

ЗМІСТ

НЕЗАЛЕЖНІ СПЕЦІАЛІСТИ (AMICI CURIAE), ЯКІ ПІДГОТУВАЛИ ЦЕЙ ЮРИДИЧНИЙ ВИСНОВОК.....	3
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ	4
ФАКТИЧНІ ОБСТАВИНИ ТА ПИТАННЯ, ЩОДО ЯКИХ НАДАЄТЬСЯ ЮРИДИЧНИЙ ВИСНОВОК.....	8
АНАЛІЗ.....	10
A. ДІЙСНІСТЬ ТА ВИКОНУВАНІСТЬ АРБІТРАЖНОЇ УГОДИ ПРО РОЗГЛЯД СПОРІВ АРБІТРАЖЕМ AD HOC.....	10
B. АВТОНОМІЯ СТОРІН У ВИБОРІ ОРГАНУ З ПРИЗНАЧЕННЯ АРБІТРІВ	12
C. ВИКОНУВАНІСТЬ АРБІТРАЖНОГО ЗАСТЕРЕЖЕННЯ У РАЗІ НЕМОЖЛИВОСТІ АБО ВІДМОВИ ПОГОДЖЕНОГО СТОРОНАМИ ОРГАНУ ЗДІЙСНИТИ ПРИЗНАЧЕННЯ АРБІТРІВ	15
D. ЗАСТОСУВАННЯ РЕЗЕРВНИХ МЕХАНІЗМІВ ПРИЗНАЧЕННЯ АРБІТРІВ В ІНОЗЕМНІЙ ПРАКТИЦІ	17
ВИСНОВКИ	22

НЕЗАЛЕЖНІ СПЕЦІАЛІСТИ (AMICI CURIAE), ЯКІ ПІДГОТУВАЛИ ЦЕЙ ЮРИДИЧНИЙ ВИСНОВОК

Цей юридичний висновок підготовлений Робочою Групою УАА у такому складі:

1. Уваров Сергій, Голова Робочої Групи, Президент УАА, партнер ІМПАСТА LAW (Київ, Україна);
2. Антонович Мар'яна, керуюча юристка AMV Law Offices (Київ, Україна);
3. Колесник Аріна, юристка AMV Law Offices (Київ, Україна);
4. Лада Валерія, адвокатка (Київ, Україна), Amicus Curiae Officer УАА;
5. Маслов Олексій, Генеральний секретар, член Правління УАА, партнер Avellum (Київ, Україна);
6. Перепелинська Олена, член Правління УАА, партнерка ІМПАСТА LAW (Київ, Україна);
7. Погорецька Христина, юристка ІМПАСТА LAW (Київ, Україна);
8. Урбанович Володимир, юрист Avellum (Київ, Україна);
9. Хріпкова Кристина, член Правління УАА, радниця ІМПАСТА LAW (Київ, Україна);
10. Ярошенко Сергій, партнер BOULDERS (Київ, Україна);
11. Яшан Надія, юристка BOULDERS (Лондон, Сполучене Королівство).

* * *

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

МІЖНАРОДНІ ДОГОВОРИ, УКРАЇНСЬКЕ ЗАКОНОДАВСТВО, ТА ЗАКОНОДАВСТВО ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ

Міжнародні договори

1. Конвенція про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень від 1958 року.
2. Європейська конвенція про зовнішньоторговельний арбітраж 1961 року.

Законодавство України

3. Господарський процесуальний кодекс України № 1798-XII від 6 листопада 1991 року.
4. Закон України "Про міжнародний комерційний арбітраж" № 4002-XII від 24 лютого 1994 року.

Законодавство іноземних держав

5. Закон Сполученого Королівства про арбітраж 1996 року (*Arbitration Act 1996*). Доступ за посиланням: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1996/23/contents>.
6. Федеральний закон Швейцарії про міжнародне приватне право (нім. *Bundesgesetz über das Internationale Privatrecht*). Доступ за посиланням: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/1988/1776_1776_1776/en.
7. Цивільний процесуальний кодекс Франції (*Code de procédure civile*). Доступ за посиланням: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070716/.
8. Цивільний процесуальний кодекс Німеччини (*Zivilprozessordnung*). Доступ за посиланням: <https://www.gesetze-im-internet.de/zpo/>.

ПРАКТИКА СУДІВ УКРАЇНИ, ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ ТА МІЖНАРОДНОГО АРБІТРАЖУ

Практика судів України

9. Постанова Верховного Суду від 4 листопада 2025 року у справі № 922/4206/24. Доступ за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131690297>.

Судова практика іноземних держав

10. Верховний земельний суд Баварії (Bayerisches Oberstes Landesgericht, Germany), рішення, 4 Z SchH 04/02, 13 травня 2002 року. Доступ за посиланням: <https://www.disarb.org/wissen/rechtsprechungsdatenbank>.
11. Верховний земельний суд Баварії (Bayerisches Oberstes Landesgericht, Germany), рішення / Judgment, 4 Z SchH 12/99, 20 червня 2000 року. Доступ за посиланням: <https://www.disarb.org/wissen/rechtsprechungsdatenbank>.

12. Верховний земельний суд Баварії (Bayerisches Oberstes Landesgericht, Germany), рішення / Judgment, 4 Z SchH 02/98, 16 вересня 1998 року. Доступ за посиланням: <https://www.disarb.org/wissen/rechtsprechungsdatenbank>.
13. Верховний земельний суд Баварії (Bayerisches Oberstes Landesgericht, Germany), рішення, 101 SchH 73/25 e, 10 липня 2025 року. Доступ за посиланням: <https://www.gesetze-bayern.de/Content/Document/Y-300-Z-BECKRS-B-2025-N-15897?hl=true>.
14. Високий суд Англії та Уельсу, Комерційний суд (High Court of England and Wales, Commercial Court), Silver Dry Bulk Co Ltd v Homer Hulbert Maritime Co Ltd, рішення, [2017] EWHC 44 (Comm). Доступ за посиланням: <https://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Comm/2017/44.html>.
15. Високий суд Сінгапуру (High Court of Singapore), Jay-Tech Marine & Projects Pte Ltd v Bovis Lend Lease Pte Ltd, рішення, [2005] SGHC 91, 6 травня 2005 року. Доступ за посиланням: https://www.elitigation.sg/gd/s/2005_SGHC_91.
16. Гамбурзький вищий земельний суд (Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg, Germany), рішення, 14 Sch 2/98, 22 липня 1998 року. Доступ за посиланням: <https://www.disarb.org/wissen/rechtsprechungsdatenbank..>
17. Касаційний суд Франції, Перша цивільна палата (Cour de cassation, France, Première chambre civile), National Iranian Oil Company (NIOC) v The State of Israel, рішення, 1 лютого 2005 року, №№ 01-13.742, 02-15.237. Доступ на платформі JusMundi: <https://jusmundi.com..>
18. Федеральний верховний суд Швейцарії (Swiss Federal Supreme Court), рішення, BGE 130 III 66 (4P.162/2003), 21 листопада 2003. Доступ за посиланням: <http://relevancy.bger.ch/cgi-bin/JumpCGI?id=BGE-130-III-66>.

Практика міжнародного арбітражу

19. Арбітражний трибунал, Danish Polish Telecommunication I/S v Telekomunikacja Polska S.A., часткове рішення / Partial Award, 24 серпня 2010 року. Доступ на платформі JusMundi: <https://jusmundi.com>.

МАТЕРІАЛИ ЮНСІТРАЛ, КОМЕНТАРІ ТА АКАДЕМІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Матеріали ЮНСІТРАЛ

20. Арбітражний регламент, розроблений Комісією ООН з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ). Доступ за посиланням: <https://uncitral.un.org/en/texts/arbitration/contractualtexts/arbitration>.
21. Дайджест судової практики ЮНСІТРАЛ 2012 року щодо Типового закону про міжнародний комерційний арбітраж [UNCITRAL 2012 Digest of Case Law on the Model Law on International Commercial Arbitration] Доступно за посиланням: <https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/mal-digest-2012-e.pdf>.

22. **Звіт Робочої групи ЮНСІТРАЛ з практики міжнародних комерційних контрактів за результатами сьомої сесії (6 березня 1984 року)** [UNCITRAL, Report of the Working Group on International Contract Practices on the Work of Its Seventh Session, UN Doc. A/CN.9/246 (6 March 1984)] Доступно за посиланням: <https://digitallibrary.un.org/record/196303?v=pdf>.
23. Типовий закон про міжнародний комерційний арбітраж, розроблений Комісією ООН з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ) 1985 року. Доступ за посиланням: https://uncitral.un.org/en/texts/arbitration/modellaw/commercial_arbitration.

Коментарі та академічні дослідження

24. **Бантекас, І. та ін. (2020). Типовий закон ЮНСІТРАЛ про міжнародний арбітраж: Коментар** [Bantekas, I., et al. (2020). *The UNCITRAL Model Law on International Arbitration: A Commentary*. Cambridge University Press].
25. **Блекебі, Н., та ін. (2022). Редферн і Хантер про міжнародний арбітраж** [Blackaby, N., et al. (2022). *Redfern and Hunter on International Arbitration*. Oxford University Press].
26. **Борн, Г. (2021). Міжнародний комерційний арбітраж. Том I: Арбітражні угоди** [Born, G. (2021). *International Commercial Arbitration. Volume I, International Arbitration Agreements*. Kluwer Law International].
27. **Борн, Г. (2021). Міжнародний комерційний арбітраж (Третє видання)** [Born, G. (2021). *International Commercial Arbitration*. Kluwer Law International].
28. **Борн, Г. (2025). Міжнародний арбітраж та угоди про вибір форуму: складання та виконання (Сьоме видання)** [Born, G. (2025). *International Arbitration and Forum Selection Agreements, Drafting and Enforcing*. Wolters Kluwer Law International].
29. **Гайзінгер, Е. та Возер, Н. (ред.) (2013). Міжнародний арбітраж у Швейцарії: практичний посібник (Друге видання)** [Geisinger, E. & Voser, N. (eds) (2013). *International Arbitration in Switzerland: A Handbook for Practitioners*. Kluwer Law International].
30. **Гірсбергер, Д., & Возер, Н. (2024). Міжнародний арбітраж: порівняльні та швейцарські перспективи (П'яте видання)** [Girsberger, D., & Voser, N. (2024). *International Arbitration: Comparative and Swiss Perspectives*. Nomos].
31. **Грін, Е.Р. (2025). Практичні аспекти арбітражної процедури** [Andrew Rigden Green, 'Practical Insights on Designation of an Appointing Authority for the Appointment of Arbitrators', *Practical Insights on Arbitral Procedure* Kluwer Law International].
32. **Клаузеггер, К., Кляйн, П. та ін. (ред.) (2008). Австрійський арбітражний щорічний огляд з міжнародного арбітражу** [Klaussegger, C., Klein, P., et al. (eds) (2008). *Austrian Arbitration Yearbook 2008*. Kluwer Law International].
33. **Кронке, Х., та ін. (2024). Визнання та виконання іноземних арбітражних рішень: глобальний коментар до Нью-Йоркської конвенції** [Kronke, H., et al. (2024).

Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: A Global Commentary on the New York Convention. Wolters Kluwer Law International].

34. **Лью, Дж., Бор, Г. та ін. (ред.) (2013). Арбітраж в Англії, з розділами про Шотландію та Ірландію** [Lew, J.D.M., Bor, H., et al. (eds) (2013). *Arbitration in England: With Chapters on Scotland and Ireland.* Kluwer Law International].

* * *

ФАКТИЧНІ ОБСТАВИНИ ТА ПИТАННЯ, ЩОДО ЯКИХ НАДАЄТЬСЯ ЮРИДИЧНИЙ ВИСНОВОК

Фактичні обставини

1. Як було зазначено вище, жоден з членів Робочої Групи УАА не брав участі у розгляді цієї Справи у будь-якому статусі. Члени Робочої Групи УАА також не ознайомлювалися із матеріалами цієї Справи. Усі наведені далі обставини відображають інформацію, отриману членами Робочої Групи УАА із Єдиного державного реєстру судових рішень.
2. Ухвалою Господарського суду міста Києва від 16 жовтня 2025 року у справі № 910/11283/25 (далі – "**Ухвала**") задоволено заяву товариства з обмеженою відповідальністю "Френк Вайнз" (далі – "**Відповідач**" або **ТОВ "Френк Вайнз"**) та залишено без розгляду позов дочірнього підприємства зі 100% іноземною інвестицією "Д'естате" (далі – "**Позивач**" або **ТОВ "Д'естате"**) на підставі пункту 7 частини 1 статті 226 Господарського процесуального кодексу України (далі – **ГПК України**).
3. Суд першої інстанції дійшов висновку, що наявні підстави для залишення позову без розгляду, оскільки спір між Позивачем та Відповідачем стосується договору оренди (далі – "**Договір**"), який містить арбітражне застереження про передачу спорів на розгляд єдиного арбітра, запропонованого Американською Торговою Палатою в Києві, з місцем арбітражу в місті Києві, а від Відповідача надійшли заперечення щодо розгляду спору господарським судом до подання першої заяви по суті спору.
4. Постановою Північного апеляційного господарського суду від 25 листопада 2025 року (далі – "**Постанова**") скасовано Ухвалу та передано справу № 910/11283/25 на розгляд Господарського суду міста Києва.
5. Суд апеляційної інстанції дійшов висновку про невиконуваність арбітражного застереження, оскільки в ньому не зазначено "арбітражний орган розв'язування спору", а також через те, що зазначена сторонами інституція не існує як така, а тому відсутні підстави для залишення позову без розгляду.
6. Ухвалою Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду від 16 січня 2026 року у справі № 910/11283/25 відкрито касаційне провадження за касаційною скаргою ТОВ "Френк Вайнз" на Постанову, призначено розгляд касаційної скарги у порядку письмового провадження без повідомлення учасників справи.

Питання, щодо якого надається Висновок

7. Беручи до уваги викладене вище розуміння фактичних обставин, у цьому висновку Робоча Група хотіла би проаналізувати наступні питання:
  - (i) Чи є дійсним та виконуваним арбітражне застереження, за яким сторони передали спір на вирішення міжнародного арбітражу без зазначення арбітражної установи для адміністрування такого спору?
  - (ii) Якщо сторони обрали орган для призначення арбітрів, який відмовляється або не може здійснити таке призначення, чи

залишається арбітражне застереження виконуваним та які компетентні органи можуть призначити арбітрів у такому випадку?

* * *

АНАЛІЗ

1. У цьому розділі Робоча Група УАА аналізує та досліджує питання дійсності та виконуваності арбітражної угоди без зазначення арбітражної установи (**підрозділ А**); автономію волі сторін у виборі особи для призначення арбітрів (**підрозділ В**); застосування резервних законодавчих механізмів призначення арбітрів у разі неможливості реалізувати погоджений сторонами порядок (**підрозділ С**); а також відповідну іноземну судову практику (**підрозділ D**).

А. ДІЙСНІСТЬ ТА ВИКОНУВАНІСТЬ АРБІТРАЖНОЇ УГОДИ ПРО РОЗГЛЯД СПОРІВ АРБІТРАЖЕМ AD HOC

2. Питання дійсності та виконуваності арбітражної угоди, за якою спір передається на вирішення міжнародного арбітражу без зазначення постійно діючої арбітражної установи (далі – "**арбітраж ad hoc**"), було детально проаналізовано експертами УАА у Висновку незалежних спеціалістів від 2 травня 2025 року у справі № 922/4206/24, поданому до Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду.²
3. Спираючись на вже проведений аналіз, Робоча Група УАА узагальнює висновки щодо права сторін передавати спори до арбітражу ad hoc, а також наводить позицію Верховного Суду за результатами розгляду справи № 922/4206/24 з цього питання.
4. У Висновку незалежних спеціалістів УАА для справи № 922/4206/24 було обґрунтовано, що зазначення постійно діючої арбітражної установи або її регламенту не є обов'язковою вимогою дійсності або виконуваності арбітражної угоди ані за українським правом, ані за міжнародними конвенціями, ані за законодавством більшості інших країн світу. Важливо, що за результатами розгляду справи, Верховний Суд погодився з цим підходом і визнав арбітражну угоду, яка не містила посилання на арбітражну інституцію, дійсною та виконуваною:³

"8.39.1. Таким чином, сторони уклали арбітражну угоду у вигляді арбітражного застереження, у якій зазначили, що:

(1) будь-який спір, розбіжність або вимога, що впливають із цього договору або стосуються його порушення, розірвання чи недійсності, підлягають вирішенню в арбітражі відповідно чинного на той момент Арбітражного Регламенту ЮНСІТРАЛ; (2) місцем арбітражу буде ні країна Виконавця, ні країна Замовника.

8.39.2. Суд зазначає, що сторони чітко та однозначно погодилися передати спори на вирішення арбітражу, виключивши юрисдикцію державних судів країн Виконавця та Замовника.

---

² Із повним текстом Висновку незалежних спеціалістів від 2 травня 2025 року у справі № 922/4206/24 можна ознайомитись на сайті Української Арбітражної Асоціації. Доступ за посиланням: <https://uaa.in.ua/Uploads/Admin/2025.05.02%20-%20UAA%20Amicus%20Curiae%20Brief%20-%20ad%20hoc%20arbitration.pdf>.

³ Постанова Верховного Суду від 4 листопада 2025 року у справі № 922/4206/24. Доступ за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131690297>.

8.40. Верховний Суд виходить з того, що Регламент ЮНСІТРАЛ охоплює необхідні ключові аспекти арбітражного процесу, в тому числі процедуру призначення арбітрів та порядок проведення арбітражного розгляду.

[...]

8.51. Отже, Верховний Суд погоджується з висновком місцевого господарського суду про те, що спір, який виник між сторонами у цій справі, має бути переданий на вирішення арбітражу згідно з умовами Контракту №UDHEEP-KHTM-ICB-17, що є підставою для залишення позову без розгляду відповідно до пункту 7 частини першої статті 226 ГПК України. Таким чином, суд апеляційної інстанції помилково скасував ухвалу суду першої інстанції."

5. Такий підхід повністю узгоджується з положеннями Нью-Йоркської конвенції про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень 1958 року (далі – **"Нью-Йоркська конвенція"**), Європейської конвенції про зовнішньоторговельний арбітраж 1961 року (далі – **"Європейська конвенція"**), Закону України "Про міжнародний комерційний арбітраж" (далі – **"ЗУ про МКА"**), розробленого на основі Типового закону ЮНСІТРАЛ про міжнародний комерційний арбітраж 1985 року (далі – **"Типовий закон ЮНСІТРАЛ"**), а також національного законодавства про арбітраж більшості країн світу.
6. Нью-Йоркська конвенція застосовується до арбітражних угод незалежно від форми арбітражу (інституційний або ad hoc), не містить вимог щодо обов'язкового зазначення в арбітражній угоді арбітражної інституції або регламенту такої інституції. Аналогічний підхід закріплено і в Європейській конвенції, яка в Статті IV прямо підтверджує автономію сторін у виборі типу арбітражу інституційного чи ad hoc. Більше того, на випадок, коли сторони не можуть досягти домовленості щодо призначення арбітрів в арбітражі ad hoc, Європейська конвенція передбачає механізм формування арбітражного трибуналу, визначаючи, зокрема, компетентні органи для такого призначення.
7. У переважній більшості правових систем світу, зокрема й в Україні, вимагається лише наявність письмової домовленості сторін про передачу на арбітражний розгляд спорів, які вже виникли або можуть виникнути з певних правовідносин, незалежно від того, чи вони передаються на розгляд в інституційний арбітраж чи арбітраж ad hoc. Так, ЗУ про МКА у статті 2 оперує визначенням "арбітраж", яке прямо згадує як інституційний арбітраж, так і арбітраж ad hoc, а отже і усі передбачені ЗУ про МКА гарантії щодо міжнародного арбітражу в рівній мірі застосовуються до арбітражу ad hoc:

"арбітраж" - будь-який арбітраж (третейський суд) незалежно від того, чи утворюється він спеціально для розгляду окремої справи, чи здійснюється постійно діючою арбітражною установою, зокрема Міжнародним комерційним арбітражним судом або Морською арбітражною комісією при Торгово-промисловій палаті України (додатки № 1 і № 2 до цього Закону);"

8. Навіть якщо сторони в арбітражній угоді вирішили не обирати арбітражну установу або не посилатися на жодні розроблені правила арбітражу (такі як, наприклад, Арбітражний регламент ЮНСІТРАЛ), погодження місця арбітражу є зазвичай достатньою умовою виконуваності арбітражної угоди. За умови обрання місця арбітражу, законодавство держави місця арбітражу визначатиме базові правила арбітражного процесу, а її суди (інші

компетентні органи) зможуть надати необхідну підтримку задля виконання умов арбітражної угоди, наприклад щодо формування арбітражного трибуналу.⁴

9. Єдиним винятком серед країн світу, про який відомо Робочій групі, є законодавство КНР, яке вимагає визначення арбітражної установи як умови дійсності арбітражної угоди, фактично не визнаючи арбітраж *ad hoc*.⁵ Такий підхід у доктрині міжнародного арбітражу, зокрема у працях Гарі Борна, характеризується як ідіосинкратичний і такий, що суперечить загальновизнаним принципам, які викладені в Нью-Йоркської конвенції.⁶ Він, втім, тільки підтверджує загальне правило, що, якщо інше не передбачене національним законодавством, сторони вільні передавати спори на розгляд арбітражу *ad hoc*.
10. Таким чином, у разі погодження сторонами арбітражу з місцем проведення у місті Києві, навіть за відсутності вибору арбітражної інституції або інших детально погоджених процедурних умов, сторони мають можливість передати спір на вирішення арбітражу, сформувавши арбітражний трибунал, взяти участь у розгляді та отримати арбітражне рішення відповідно до ЗУ про МКА та, у разі застосовності, міжнародних договорів України.
11. Як впливає з наведеного, Робоча Група повторює свій висновок, що відсутність у арбітражній угоді посилання на конкретну арбітражну установу не може розглядатися як підстава для визнання такої угоди недійсною чи невиконаною, адже передача спорів в арбітраж *ad hoc* дозволяється українським законодавством.

В. АВТОНОМІЯ СТОРІН У ВИБОРІ ОРГАНУ З ПРИЗНАЧЕННЯ АРБІТРІВ

12. Особливістю арбітражу *ad hoc* на відміну від інституційного арбітражу є те, що він здійснюється без адміністрування з боку арбітражної інституції та, в цілому, за відсутності встановлених такою інституцією процедурних правил.⁷ Як наслідок, сторони мають максимальну гнучкість у визначенні процедури арбітражного розгляду, за умови дотримання імперативних норм законодавства країни місця проведення арбітражу.⁸ Це стосується, зокрема, і механізму призначення арбітрів.
13. В арбітражі *ad hoc* сторони мають право самостійно визначити механізм призначення арбітра(ів) чи безпосередньо кандидатуру арбітра(ів), які вирішуватимуть спір.⁹ Така автономія сторін щодо призначення арбітрів обмежується лише дотриманням принципу

---

⁴ Блекубі, Н., та ін. (2022). Редферн і Хантер про міжнародний арбітраж, парагр. 2.78; Кронке, Х., та ін. (2024). Визнання та виконання іноземних арбітражних рішень: глобальний коментар до Нью-Йоркської конвенції, с. 56.

⁵ Бантекас, І. (2020). Типовий закон ЮНСІТРАЛ про міжнародний арбітраж: Коментар, с. 141-159.

⁶ Борн, Г. (2021). Міжнародний комерційний арбітраж (Том I), с. 829-830.

⁷ Борн, Г. (2025). Міжнародний арбітраж та угоди про вибір форуму: складання та виконання (Сьоме видання), с. 47.

⁸ Шлепфер, А.В., Петті, А.М. (2013). "Розділ 2: Інституційний арбітраж та арбітраж *ad hoc*" у кн.: Гайзінгер, Е. та Возер, Н. (ред.), Міжнародний арбітраж у Швейцарії: практичний посібник (Друге видання), с. 14.

⁹ Борн, Г. (2025). Міжнародний арбітраж та угоди про вибір форуму: складання та виконання (Сьоме видання), с.76.

справедливості та рівності сторін¹⁰ (наприклад, домовленості сторін, які надають лише одній із них переважне право щодо визначення складу арбітражного трибуналу, як правило, є недійсними).¹¹

14. Таким чином, угода сторін природно має пріоритет у питанні призначення арбітрів. Проте навіть у випадку коли сторони не погодили відповідний механізм, або коли погоджений сторонами механізм не спрацьовує чи не може бути реалізований, це не означає, що арбітражна угода стає невиконуваною. У такому випадку застосовується резервна (дефолтна) процедура із залученням компетентного органу визначеного законом. В Україні таким органом є Президент Торгово-промислової палати України відповідно до статті 6 ЗУ про МКА.
15. Це безпосередньо слідує із ЗУ про МКА, який дослівно дублює положення Типового закону ЮНСІТРАЛ (1986) у відповідній частині:

"Стаття 11. Призначення арбітрів

[...]

2. Сторони можуть за власним розсудом узгодити процедуру призначення арбітра чи арбітрів за умови дотримання положень пунктів 4 і 5 цієї статті.

3. В разі відсутності такої угоди:

- при арбітражі з трьома арбітрами кожна сторона призначає одного арбітра, і двоє призначених таким чином арбітрів призначають третього арбітра; якщо сторона не призначить арбітра протягом 30 днів після отримання прохання про це від другої сторони або якщо двоє арбітрів протягом 30 днів з моменту їх призначення не домовляться про призначення третього арбітра, на прохання будь-якої сторони арбітр призначається органом, зазначеним у пункті 1 статті 6;

- при арбітражі з одноособовим арбітром, якщо сторони не домовляться про вибір арбітра, на прохання будь-якої сторони арбітр призначається органом, зазначеним у пункті 1 статті 6.

4. Якщо під час процедури призначення, узгодженої сторонами:

- одна із сторін не дотримується такої процедури; або

- сторони або два арбітри не можуть досягти згоди згідно з такою процедурою; або

- третя особа, включаючи установу, не виконує яку-небудь функцію, покладену на неї згідно з такою процедурою, -

будь-яка сторона може просити орган, зазначений у пункті 1 статті 6, вжити необхідних заходів, якщо тільки угода про процедуру призначення не передбачає інших способів забезпечення призначення.

5. Рішення з будь-якого питання, що приймається згідно з пунктом 3 або 4 цієї статті органом, зазначеним у пункті 1 статті 6, не підлягає оскарженню. При призначенні арбітра орган зважає на будь-які вимоги, що ставляться до кваліфікації арбітра угодою сторін, і такі міркування, які можуть

---

¹⁰ Гірсбергер, Д, Возер, Н. (2024). Міжнародний арбітраж: порівняльні та швейцарські перспективи (П'яте видання), с. 197.

¹¹ Там же.

забезпечити призначення незалежного і неупередженого арбітра, а в разі призначення одноособового або третього арбітра бере також до уваги бажаність призначення арбітром особи іншого громадянства, ніж громадянство, до якого належать сторони."

16. При цьому в рамках угоди щодо *"процедури призначення арбітра чи арбітрів"* в розумінні статті 11(2) ЗУ про МКА та Типового закону ЮНСІТРАЛ (1986), сторони вправі, серед іншого, визначити орган з призначення арбітра(ів).
17. Під *"органом з призначення арбітра(ів)"* традиційно розуміють особу або інституцію, яка, не будучи стороною конкретного арбітражного провадження, призначає одного або кількох арбітрів відповідно до застосовних правил та процедур (якщо такі є).¹² Важливо відзначити, що *"орган з призначення арбітра(ів)"* не обов'язково має бути арбітражною інституцією, адже він не виконує усі функції арбітражної інституції (у тому розумінні, що такий орган не здійснює адміністрування арбітражного провадження, а виконує лише обмежену – погоджену сторонами – функцію, пов'язану із формуванням арбітражного трибуналу).
18. Вибір органу з призначення арбітра(ів) практично не має обмежень.¹³ Такими особами або інституціями можуть бути інші арбітри, арбітражні інституції, інші особи, яких сторони можуть обрати, зокрема, торговельні чи інші асоціації, професійні установи, а також місцеві суди.¹⁴
19. Наприклад, у Сполученому Королівстві Президент Асоціації юристів (Law Society), а також організації Центр ефективного вирішення спорів (Centre for Effective Dispute Resolution (CEDR)) та Королівський інститут арбітрів (Chartered Institute of Arbitrators (CIArb)) часто залучаються в якості органів з призначення арбітрів в ad hoc арбітражах.¹⁵ Також поширеною практикою є залучення спеціалізованих установ в якості органів з призначення у спорах, що виникають у відповідній індустрії, зокрема Королівського інституту дипломованих оцінювачів (Royal Institution of Chartered Surveyors (RICS)), Королівського інституту британських архітекторів (Royal Institute of British Architects (RIBA)) та Інституту королівських бухгалтерів (Institute of Chartered Accountants).¹⁶
20. Схожим чином, в окремих індустріях, в рамках яких виник спір, можуть діяти спеціалізовані професійні органи, уповноважені призначати арбітра(ів).¹⁷ Наприклад, у сфері торгівлі сировинними товарами органом з призначення арбітра(ів) за певних умов виступає Асоціація торгівлі зерном та кормами (Grain and Feed Trade Association (GAFTA)) або Федерація асоціацій з торгівлі оліями, насінням та жирами (Federation of Oils, Seeds

¹² Леауа, К. (2008), "Розділ 2: Арбітр – Органи, що здійснюють призначення в міжнародному комерційному арбітражі" у кн.: Клаузеґгер, К., Кляйн, П. та ін. (ред.), Австрійський арбітражний щорічний огляд з міжнародного арбітражу, с. 90.

¹³ Грін, Е.Р. (2025). Практичні аспекти арбітражної процедури, с. 14.

¹⁴ Леауа, К. (2008), "Розділ 2: Арбітр – Органи, що здійснюють призначення в міжнародному комерційному арбітражі" у кн.: Клаузеґгер, К., Кляйн, П. та ін. (ред.), Австрійський арбітражний щорічний огляд з міжнародного арбітражу, с. 90.

¹⁵ Енок, Р., Мелія, А. (2013), "Розділ 6: Арбітражі ad hoc" у кн.: Лью, Дж., Бор, Г. та ін. (ред.), Арбітраж в Англії, з розділами про Шотландію та Ірландію, с. 97.

¹⁶ Там само.

¹⁷ Грін, Е.Р. (2025). Практичні аспекти арбітражної процедури, с. 14.

and Fats Associations (FOSFA)).¹⁸ У сфері будівництва, таким органом є RICS, RIBA або Інститут інженерів-будівельників (the Institution of Civil Engineers (ICE)).¹⁹

21. Загалом іноземні суди та арбітражні трибунали визнають та враховують згоду сторін щодо визначення конкретної особи чи установи як органу з призначення арбітра(ів). Зокрема, Високий суд Сінгапуру в одній зі своїх справ підтвердив, що сторони обрали арбітраж ad hoc та дійшли згоди, що арбітр буде призначений Президентом Сінгапурського інституту архітекторів (або іншого органу, який здійснює функції цього Інституту) чи особою, визначеною таким Президентом.²⁰ В іншому арбітражному провадженні ad hoc, що мало місце у Відні, органом з призначення арбітра було визначено Президента Федеральної економічної палати, який повинен був призначити арбітра для кожної зі сторін; ці два арбітри, в свою чергу, спільно призначили головуючого арбітра.²¹ Часткове арбітражне рішення винесене в цьому арбітражному провадженні не було скасовано, і у визнанні чи виконанні цього рішення не було відмовлено з підстав неналежного формування складу арбітражного трибуналу.
22. Таким чином, сторони арбітражу можуть вільно визначити особу, яка виконуватиме функції компетентного органу з призначення арбітрів. Хоча арбітражні інституції виступають найбільш типовим органом з призначення арбітрів, здійснення цієї функції може покладатися й на інших осіб, інституції чи організації, що саме по собі не призводить до невиконуваності арбітражного застереження.
23. Навіть у тому випадку, коли погоджений сторонами орган призначення арбітрів (наприклад, асоціація чи торговельна палата) відмовляється здійснити призначення або не може його виконати, це не робить арбітражне застереження невиконуваним. У такому разі зазвичай застосовується резервний (дефолтний) механізм із залученням компетентного органу, визначеного законом місця арбітражу.

С. ВИКОНУВАНІСТЬ АРБІТРАЖНОГО ЗАСТЕРЕЖЕННЯ У РАЗІ НЕМОЖЛИВОСТІ АБО ВІДМОВИ ПОГОДЖЕНОГО СТОРОНАМИ ОРГАНУ ЗДІЙСНИТИ ПРИЗНАЧЕННЯ АРБІТРІВ

24. Як розуміє Робоча Група, спірне арбітражне застереження у даній Справі визначає Американську Торгову Палату в Києві як орган з призначення арбітра. Це існуюча та добре відома організація (<https://chamber.ua/ua/>). Утім питання щодо того, чи сторони зверталися до Американської Торгової Палати щодо призначення арбітра та чи може зазначений орган виконати погоджену сторонами функцію із призначення арбітра є питанням факту, який підлягає дослідженню судом. Ми не висловлюємо щодо цього жодної позиції.

---

¹⁸ Там само.

¹⁹ Дженкінс, Дж., Розенберг, К. (2013), "Розділ 9: Арбітраж у сфері інженерії та будівництва" у кн.: Лью, Дж., Бор, Г. та ін. (ред.), Арбітраж в Англії з розділами про Шотландію та Ірландію, с. 163.

²⁰ Рішення Високого суду Сінгапуру від 06.05.2005 у справі Jay-Tech Marine & Projects Pte Ltd v Bovis Lend Lease Pte Ltd [2005] SGHC 91. Доступ за посиланням: https://www.elitigation.sg/gd/s/2005_SGHC_91.

²¹ Часткове Рішення Арбітражного трибуналу від 24.08.2010 у справі Danish Polish Telecommunication I/S v Telekomunikacja Polska S.A. Доступ на платформі JusMundi: <https://jusmundi.com>.

25. У той же час, Робоча Група вважає важливим відзначити, що навіть якщо Американська Торгова Палата з будь-яких причин не зможе або відмовиться виконати зазначену функцію із призначення арбітра, це не має призвести до невиконаності арбітражної угоди між сторонами. Натомість у такому випадку застосуванню підлягатиме передбачений законом резервний механізм призначення арбітра. Саме цьому питанню присвячений даний підрозділ Висновку.
26. Відповідно до статей 11(4) та 6(1) ЗУ про МКА, якщо під час процедури призначення, узгодженої сторонами, третя особа, включаючи установу, не виконує яку-небудь функцію, покладену на неї згідно з такою процедурою, будь-яка сторона може попросити Президента Торгово-промислової палати України вжити необхідних заходів.
27. ЗУ про МКА підлягає застосуванню відповідно до статті 1(1) Закону, оскільки в арбітражному застереженні прямо передбачено, що "*містом арбітражу буде Київ*" – тобто місце арбітражу знаходиться на території України.
28. Положення ЗУ про МКА ґрунтуються на положеннях Типового закону ЮНСІТРАЛ про міжнародний комерційний арбітраж²², який відводить на розсуд відповідної юрисдикції визначення установи, відповідальної за здійснення такого призначення (до прикладу, суд чи арбітражна установа).
29. Коментар до статті 11(4)(с) Типового закону ЮНСІТРАЛ зазначає, що слова "*вжити необхідних заходів*" слід інтерпретувати відповідно до задуму робочої групи²³ як надання суду чи іншій установі, зазначеним у статті 6 (в Україні – Президенту Торгово-промислової палати України), повноваження безпосередньо призначити арбітра (арбітрів), а не, наприклад, зобов'язати сторону чи погоджений сторонами орган з призначення арбітрів вжити таких заходів.²⁴
30. При цьому таке втручання суду чи іншої установи (в Україні – Президента Торгово-промислової палати України) припустиме тільки якщо процес призначення арбітра (арбітрів) зайшов у "глухий кут".²⁵ Наприклад, якщо установа, узгоджена сторонами, відмовляється здійснити призначення або від неї не можна обґрунтовано очікувати виконання цієї функції, суд чи інша установа, зазначені у статті 6 (в Україні – Президент Торгово-промислової палати України), уповноважені вжити необхідних заходів і здійснити безпосереднє призначення, як це передбачено пунктом 4(с) статті 11.²⁶
31. До таких випадків, серед іншого, відносяться ситуації, коли визначений сторонами порядок призначення є таким, що втратив чинність або є невиконуваним ("inoperative").

---

²² Закон про МКА, Преамбула.

²³ Звіт Робочої групи ЮНСІТРАЛ з практики міжнародних комерційних контрактів за результатами сьомої сесії (6 березня 1984 року), парагр. 32.

²⁴ Алі, С. та ін. (2020), "Призначення арбітрів", у кн.: Бантекас, І. та ін. (ред.), *Типовий закон ЮНСІТРАЛ про міжнародний арбітраж: Коментар*, с. 187–205.

²⁵ Дайджест судової практики ЮНСІТРАЛ 2012 року щодо Типового закону про міжнародний комерційний арбітраж (далі – "*Дайджест ЮНСІТРАЛ 2012*"), Стаття 11 Типового Закону ЮНСІТРАЛ, с. 59, парагр. 1; Рішення Верховного земельного суду Баварії (BayObLG) від 13.05.2002, справа № 4 Z SchN 04/02. Доступ за посиланням: <https://www.disarb.org/wissen/rechtsprechungsdatenbank>.

²⁶ Дайджест ЮНСІТРАЛ 2012, Стаття 11 Типового Закону ЮНСІТРАЛ, с. 60, парагр. 12; Рішення Верховного земельного суду Баварії (BayObLG) від 20.06.2000, справа № 4 Z SchN 12/99. Доступ за посиланням: <https://www.disarb.org/wissen/rechtsprechungsdatenbank>.

До прикладу, в одній німецькій справі сторони погодились, що призначення здійснить "президент *"Landesgericht"* (німецького регіонального суду) за місцем знаходження сторони, яка просить про таке призначення. Проте відповідна сторона не мала місця знаходження у Німеччині і тому було застосовано резервний механізм призначення, передбачений статтею 6.²⁷

32. В іншій німецькій справі, незважаючи на те, що сторони погодили конкретного одноособового арбітра, що було прямо передбачено арбітражною угодою, суд був змушений призначити іншого арбітра у зв'язку з тим, що первісно призначена особа відмовилася виконувати функції арбітра, а отже – не виконала свої обов'язки відповідно до процедури, погодженої сторонами.²⁸
33. Ще в одній німецькій справі сторони не змогли призначити третю особу, відповідальну за сприяння досягненню врегулювання спору, як того вимагало положення про вирішення спорів, що передбачало здійснення такого попереднього кроку перед зверненням до арбітражу. Суд дійшов висновку, що він має повноваження здійснити таке попереднє призначення з огляду на попередні безуспішні спроби сторін досягти згоди.²⁹
34. Таким чином, у разі неможливості виконання Американською Торговою Палатою покладених на неї обов'язків щодо призначення одноособового арбітра, такі повноваження підлягають виконанню Президентом Торгово-промислової палати України. Це не впливає на дійсність чи виконуваність арбітражної угоди.

D. ЗАСТОСУВАННЯ РЕЗЕРВНИХ МЕХАНІЗМІВ ПРИЗНАЧЕННЯ АРБІТРІВ В ІНОЗЕМНІЙ ПРАКТИЦІ

35. Законодавство іноземних держав також передбачає резервну (дефолтну) процедуру призначення арбітрів на випадок, коли сторони не погодили спосіб формування трибуналу або коли погоджений ними механізм призначення арбітрів з будь-яких причин не спрацьовує. Відповідні функції зазвичай покладаються на державні суди, які виступають таким "резервним" (дефолтним) органом (яким в Україні є Президент Торгово-Промислової Палати України).
36. Аналіз судової практики іноземних юрисдикцій свідчить, що державні суди регулярно виконують роль резервного механізму призначення арбітрів на підставі відповідних положень закону, сприяючи реалізації арбітражної угоди у випадках, коли погоджена сторонами процедура не спрацьовує або коли сторони не досягли згоди щодо такої процедури. Такий підхід судів відображає загальний принцип судового сприяння арбітражу та забезпечення ефективності арбітражної угоди.

---

²⁷ Дайджест ЮНСІТРАЛ 2012, Стаття 11 Типового Закону ЮНСІТРАЛ, с. 60, парагр. 13.

²⁸ Дайджест ЮНСІТРАЛ 2012, Стаття 11 Типового Закону ЮНСІТРАЛ, с. 60, парагр. 14; Рішення Верховного земельного суду Баварії (BayObLG) від 16.09.1998, справа № 4 Z SchN 02/98. Доступ за посиланням: <https://www.disarb.org/wissen/rechtsprechungsdatenbank>.

²⁹ Дайджест ЮНСІТРАЛ 2012, Стаття 11 Типового Закону ЮНСІТРАЛ, с. 60, парагр. 14; Рішення Гамбурзького вищого земельного суду від 22.07.1998, справа № 14 Sch 2/98. Доступ за посиланням: <https://www.disarb.org/wissen/rechtsprechungsdatenbank>.

37. Нижче наведено огляд застосування резервних механізмів призначення арбітрів у різних іноземних юрисдикціях.

Англія

38. За англійським правом, у разі якщо погоджена сторонами процедура формування складу арбітражного трибуналу не спрацювала або зазнала фактичної невдачі, будь-яка зі сторін, після належного повідомлення інших сторін, має право звернутися до суду з клопотанням про судове сприяння у призначенні арбітрів³⁰.
39. Відповідно до розділу 18 Закону Англії про арбітраж 1996 року, суд уповноважений, зокрема, надавати вказівки щодо здійснення необхідних призначень арбітрів; постановляти, що трибунал вважається сформованим на підставі вже здійснених призначень; скасовувати будь-які попередні призначення; призначати арбітрів самостійно. Таке судове призначення арбітрів має юридичну силу призначення, здійсненого за згодою сторін.
40. Англійська судова практика вказує на те, що повноваження суду згідно з розділом 18 Закону про арбітраж 1996 року мають допоміжний та винятковий характер. Такі повноваження застосовуються виключно у разі фактичної неможливості дотриматися погодженої сторонами процедури призначення арбітрів та відсутності дієвого альтернативного механізму формування складу трибуналу. Сам по собі факт небажання, бездіяльності або відмови однієї зі сторін співпрацювати не завжди означає неуспіх процедури, якщо закон або арбітражна угода передбачає резервний механізм призначення арбітра.
41. У справі *Silver Dry Bulk Co Ltd v Homer Hulbert Maritime Co Ltd* [2017] EWHC 44 (Comm)³¹ Комерційний суд Англії роз'яснив межі застосування розділу 18 Закону про арбітраж 1996 року, підтвердивши, що судове втручання можливе лише у разі неможливості реалізувати погоджену сторонами процедуру призначення арбітрів. Розділ 18 виконує функцію так званого "gateway provision", тобто слугує для запобігання блокуванню або зриву арбітражу, але не для підтвердження чи легітимації складу трибуналу, якщо процедура вже була реалізована відповідно до угоди сторін. Суд також підкреслив принцип *Kompetenz-Kompetenz*, відповідно до якого питання юрисдикції та належності складу трибуналу за загальним правилом мають вирішуватися самим арбітражним трибуналом, а не судом.

Франція

42. У Франції механізм судового сприяння у формуванні складу трибуналу в міжнародному арбітражі реалізується за допомогою *juge d'appui* (судді сприяння). Французьке право виходить із принципу збереження ефективності арбітражної угоди (*principe de*

---

³⁰ Закон Сполученого Королівства про арбітраж 1996 року, Розділ 18. Доступ за посиланням: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1996/23/section/18>.

³¹ Рішення Комерційного суду Високого суду Англії та Уельсу від 18.01.2017 у справі *Silver Dry Bulk Co Ltd v Homer Hulbert Maritime Co Ltd* EWHC 44 (Comm). Доступ за посиланням: <https://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Comm/2017/44.html>.

conservation de la convention d'arbitrage), а судове сприяння розглядається як інструмент запобігання позбавленню сторони права на арбітраж.

43. Цивільний процесуальний кодекс Франції³² передбачає, що суд має повноваження втрутитися у випадках, коли сторона не здійснює призначення арбітра відповідно до арбітражної угоди; погоджений сторонами механізм призначення арбітрів не може бути реалізований; обраний орган, відповідальний за призначення арбітрів, не виконує своїх функцій; існує процесуальний глухий кут, що унеможливує формування арбітражного трибуналу.
44. У вищезазначених випадках суд (*juge d'appui*) може призначити арбітра замість сторони, яка ухиляється або відмовляється від призначення; усунути процедурний глухий кут та забезпечити формування трибуналу; гарантувати ефективність та реалізацію арбітражної угоди.
45. У знаковій справі *Etat d'Israël v. Société NIOC*³³ Касаційний суд Франції підтвердив повноваження французьких судів призначати арбітра замість сторони, яка ухиляється робити таке призначення, навіть за відсутності тісного територіального зв'язку арбітражу з Францією. Арбітражна угода передбачала арбітраж *ad hoc*. Угода не містила резервних механізмів призначення арбітра у разі відмови однієї зі сторін брати участь у формуванні трибуналу. Держава Ізраїль відмовилася призначити арбітра, посиляючись, зокрема, на державний імунітет та політичні обставини. У результаті арбітражний процес був фактично заблокований.
46. Касаційний суд підтвердив, що неможливість для сторони реалізувати своє право на арбітраж унаслідок відмови іншої сторони від призначення арбітра становить відмову у правосудді (*déni de justice*); право сторони на доступ до арбітражу є елементом французького міжнародного публічного порядку; французький суд має міжнародну юрисдикцію сприяти арбітражу з метою призначення арбітра для усунення процедурного глухого кута; державний імунітет не може використовуватися як інструмент для блокування виконання арбітражної угоди.

Німеччина

47. У німецькому праві подібний до судового сприяння механізм передбачено в розділі 1035 Цивільного процесуального кодексу Німеччини (ZPO). Так, якщо сторони погодили процедуру призначення арбітрів, але така процедура не приводить до формування арбітражного трибуналу (зокрема, якщо сторона не діє відповідно до погодженої процедури, якщо сторони або арбітри не можуть досягти згоди, або якщо третя особа чи орган, на яких покладено функції призначення, не виконують своїх обов'язків), будь-яка сторона має право звернутися до державного суду з вимогою вжити необхідних заходів

---

³² Цивільний процесуальний кодекс Франції, статті 1452, 1453, 1505. Доступ за посиланням: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070716/.

³³ Рішення Касаційного суду Франції (перша цивільна палата) від 1 лютого 2005, справа 01-13.742, 02-15.237. Справа стосується інвестиційного арбітражного спору *National Iranian Oil Company (NIOC) v. The State of Israel*. Доступ за посиланням: <https://jusmundi.com/en/document/decision/fr-national-iranian-oil-company-nioc-v-the-state-of-israel-arret-de-la-cour-de-cassation-premiere-chambre-civile-01-13-742-02-15-237-tuesday-1st-february-2005>

для забезпечення призначення арбітрів, якщо інше не передбачено угодою сторін³⁴. Ця норма відповідає статті 11(4) Типового закону ЮНСІТРАЛ та відображає принцип судового сприяння арбітражу (*favor arbitrandum*).

48. Наприклад, у справі *101 SchH 73/25 e (2025)*³⁵ Вищий земельний суд Баварії (*BayObLG*) призначив співарбітра відповідно до статті 1035(3) Цивільного процесуального кодексу (ZPO) після того, як відповідач не здійснив призначення у встановлений строк. Згідно з арбітражним застереженням у договорі про субпідряд, склад арбітражного трибуналу мав формуватися з трьох арбітрів, а місцем арбітражу був Мюнхен (Німеччина). Після ініціювання арбітражного провадження позивач призначив свого арбітра та надав відповідачу строк в один місяць для призначення другого арбітра. Відповідач не здійснив призначення у межах встановленого строку. Позивач звернувся до Вищого земельного суду Мюнхена з заявою призначити арбітра для відповідача. Вищий земельний суд Мюнхена передав справу до Вищого земельного суду Баварії (*BayObLG*). Вищий земельний суд Баварії визнав заяву прийнятною, підтвердив дійсність арбітражної угоди та призначив арбітра замість відповідача.

Швейцарія

49. Відповідно до статті 179(2) Федерального закону Швейцарії про міжнародне приватне право (PILA)³⁶, у разі якщо сторони не погодили процедуру призначення арбітрів або якщо призначення не може бути здійснене з інших причин (зокрема через бездіяльність сторони або неспроможність призначеного органу), компетентний державний суд за місцем арбітражу має повноваження здійснити необхідні призначення (*juge d'appui*). Згідно зі статтею 179(3) PILA, суд, вирішуючи питання про призначення арбітрів, проводить лише *prima facie* перевірку дійсності арбітражної угоди. Якщо за результатами аналізу арбітражна угода не видається очевидно недійсною або неіснуючою, суд зобов'язаний здійснити призначення. Відповідно до статті 179(4) PILA, суд також зобов'язаний вжити заходів для формування арбітражного трибуналу, якщо сторона або арбітр не виконують своїх обов'язків щодо призначення протягом 30 днів з моменту відповідного запиту.
50. У справі *A. AG v. B. N.V.*³⁷ спірне арбітражне застереження містило посилання на різні арбітражні регламенти (зокрема правила Торгової палати Цюриха, UNCITRAL та ICC), що створювало невизначеність щодо механізму формування арбітражного трибуналу.
51. Федеральний Верховний Суд Швейцарії підтвердив, що неточне або помилкове визначення арбітражної інституції чи процедурних правил саме по собі не призводить до недійсності арбітражної угоди, якщо з її змісту випливає чіткий намір сторін передати спори на арбітражний розгляд. Суд наголосив, що при тлумаченні арбітражних

³⁴ Цивільний процесуальний кодекс Німеччини, розділ 1035(4) Доступ за посиланням: <https://www.gesetze-im-internet.de/zpo/>.

³⁵ Рішення Верховного земельного суду Баварії (*BayObLG*) від 10.07.2025, справа № 101 SchH 73/25 e. Доступ за посиланням: https://www.disarb.org/fileadmin/user_upload/Wissen/GAD/2025/GAD_2025-24_BayObLG_101_SchH_73-25_e.pdf.

³⁶ Федеральний закон Швейцарії про міжнародне приватне право, Стаття 179. Доступ за посиланням: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/1988/1776_1776_1776/en#art_179

³⁷ Рішення Федерального Верховного Суду Швейцарії у справі BGE 130 III 66 (4P.162/2003). Доступ за посиланням: <http://relevancy.bger.ch/cgi-bin/JumpCGI?id=BGE-130-III-66>

застережень пріоритет має надаватися волі сторін на арбітраж та забезпеченню дієвості арбітражної угоди.

52. Федеральний Верховний Суд також підтвердив, що у випадку, коли погоджений сторонами механізм призначення арбітрів є нефункціональним, непридатним до застосування або не може бути реалізований на практиці, державний суд за місцем арбітражу має право і обов'язок заповнити таку прогалину відповідно до статті 179(2) PILA шляхом призначення арбітрів.
53. Аналіз законодавчих підходів іноземних юрисдикцій та судової практики свідчить, що в міжнародному арбітражі загальновизнаним є принцип судового сприяння арбітражу. Іноземні арбітражні закони передбачають механізм призначення арбітрів, який застосовується "за замовчанням" у разі, якщо погоджений сторонами механізм призначення не може бути реалізований на практиці (зокрема, через бездіяльність сторін, неможливість досягнення згоди або відмову чи неспроможність призначеного органу виконати свої функції). Такий підхід спрямований на забезпечення ефективності арбітражної угоди та запобігання її блокуванню з формальних або тактичних підстав, одночасно зберігаючи баланс між судовим сприянням та автономією арбітражного провадження.

* * *

ВИСНОВКИ

1. На підставі аналізу, наведеного у Розділі IV цього Висновку, Робоча Група УАА може надати відповідь на питання, сформульоване у Розділі III, а також зробити такі узагальнення:
  1. Арбітражне застереження, яке не містить посилання на арбітражну установу для адміністрування спору, є дійсним та виконуваним. Арбітражна установа не є обов'язковим учасником арбітражного процесу, оскільки не розглядає сам спір, що належить до виключної компетенції арбітражного трибуналу (арбітрів).
  2. Право сторін на передачу спорів до ad hoc арбітражу підтверджується положеннями ЗУ про МКА та Нью-Йоркської конвенції. Сфера їхнього регулювання охоплює ad hoc арбітраж і не передбачає обов'язкового включення до угоди назви арбітражної установи. Відповідно, арбітражна угода про вирішення спору в ad hoc арбітражі має бути визнана та виконана судом, а сторони – направлені до арбітражу.
  3. Сторони арбітражу можуть вільно визначити особу, яка виконуватиме функції компетентного органу з призначення арбітрів. Такий вибір практично не обмежений: відповідні повноваження можуть бути покладені на інших арбітрів, арбітражні інституції, будь-яких інших осіб, яких сторони вважають належними, зокрема торговельні чи інші асоціації, професійні установи.
  4. Водночас відмова погодженого сторонами органу призначення арбітрів або неможливість здійснення ним відповідного призначення не позбавляє арбітражну угоду чинності та не робить її невиконуваною. У таких випадках зазвичай застосовується резервна (за замовчанням) процедура із залученням компетентного органу, визначеного законом місця арбітражу.
  5. Якщо місце арбітражу визначене в Україні, то у разі невиконання погодженим сторонами органом покладених на нього функцій щодо призначення арбітрів, відповідні повноваження здійснюються Президентом Торгово-промислової палати України відповідно до статей 6 та 11 ЗУ про МКА.
2. Робоча Група УАА переконана, що наведене відповідає не лише приписам конкретних положень українського законодавства, але й загальним засадам та принципам регулювання арбітражу, які є загальновизнаними у світі. Як продемонстровано у Розділі IV, аналіз Робочої Групи спирається на законодавство, провідні коментарі та доктрину, а також міжнародну судову практику.

* * *